

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΑ – ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ

ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ 1

«Οι δύο όψεις του brain drain»

Στα βάθη της κρίσης, μια ταλαντούχα φοιτήτρια που είχε μόλις αποφοιτήσει με επισκέφθηκε στο γραφείο μου. «Ήρθα να σας πω ότι φεύγω για να ψάξω δουλειά στις Βρυξέλλες». «Έχεις κάποια βάση, ξέρεις πού να πας;» τη ρώτησα. «Έχω μια φίλη που σπουδάζει. Θα με φιλοξενήσει όσο χρειάζεται. Έχει έναν καναπέ για να κοιμάμαι».

Παρόμοιες ιστορίες έχουμε ζήσει όσοι διδάσκουμε στο πανεπιστήμιο. Το πρόγραμμα ελληνικής διασποράς της Οξφόρδης εκτιμά ότι περίπου 500.000 Έλληνες μετανάστευσαν από το 2010 (τα δύο τρίτα εργαζόμενοι υψηλών προσόντων), εκ των οποίων μόλις 100.000 έχουν επιστρέψει.

Κανείς δεν φεύγει εάν μπορεί να ευημερήσει στη χώρα του. Φεύγει διότι **αντιμετωπίζει** περιορισμένες προοπτικές εξέλιξης, φεύγει διότι τα καθαρά του εισοδήματα δεν εξασφαλίζουν επαρκή ευημερία σε μια κοινωνία ευρέων (ακόμη και μετά την κρίση) μεσοστρωμάτων. Ή φεύγει γιατί απλώς «δεν βγαίνει». Είναι μια άσκηση ελευθερίας ως προϊόν αναγκαιότητας.

Η μαζική «διαρροή εγκεφάλων» είναι **απώλεια** πολλών δισ. που επένδυσε η χώρα στην εκπαίδευση των γιατρών, μηχανικών, επιστημόνων της. Είναι μείωση της μελλοντικής της παραγωγικής δυνατότητας, και των φόρων και εισφορών που χρηματοδοτούν το κοινωνικό κράτος και τις αυριανές συντάξεις. Εάν παγιωθεί, μπορεί να εγκλωβίσει μια οικονομία σε μακροχρόνια υπανάπτυξη και φτώχεια.

Μπορεί το brain drain να μετατραπεί σε **ευκαιρία** για τη **χώρα προέλευσης**; Μπορεί, εάν καταφέρει να τους επανεντάξει στο εργατικό της δυναμικό. Το καθαρό όφελος τότε (από την αυξημένη τεχνογνωσία, εξωστρέφεια, δικτύωση) θα υπερβαίνει την ωφέλεια του να μην είχαν φύγει. Άλλωστε, σε πολλές περιπτώσεις, δεν φεύγουν πλήρως: μετακινούνται διαρκώς, παραμένουν συνδεδεμένοι, **επιστρέφουν**. Η σύγχρονη εργασία ξεπερνά τους περιορισμούς της φυσικής παρουσίας. Μπορείς να γράφεις προγράμματα για ολλανδικές εταιρείες ατενίζοντας το Αιγαίο.

Η απονομή δυνατότητας ψήφου στους Έλληνες του εξωτερικού βοηθά να διατηρηθεί ο ζωτικός δεσμός. Όπως γράφει ο Αντώνης Καμάρας (Books Journal, 6.10.2019) «αυτά που δεν ξέρει η διασπορά για την Ελλάδα που έχουμε τα αποζημιώνει με αυτά που ξέρει για την Ελλάδα που θέλουμε να αποκτήσουμε, καθώς συγκεντρώνεται στις πιο επιτυχημένες χώρες».

Τείνει να μας διαφεύγει η πανευρωπαϊκή κλίμακα του φαινομένου. Ρουμάνοι, Πολωνοί, Πορτογάλοι, Ιταλοί και Βούλγαροι αποτελούν το 50% της ενδοευρωπαϊκής μετανάστευσης. Κάποιοι θα έλεγαν ότι συνιστά μια μαζική μεταβίβαση πόρων από την περιφέρεια προς τις ανεπτυγμένες οικονομίες της δυτικής και βόρειας Ευρώπης.

Η φωτεινή πλευρά της μετανάστευσης (ακριβέστερα: μετακίνησης) στο εσωτερικό της Ε.Ε. είναι ότι συνιστά άσκηση θεμελιώδους ελευθερίας, χρήση ενός πολύτιμου κεκτημένου της ενιαίας αγοράς και

της ιδιότητας του Ευρωπαίου πολίτη. Η κινητικότητα διορθώνει τις ατέλειες της νομισματικής ένωσης, εξομαλύνει τα υψηλά επίπεδα κυκλικής ανεργίας σε μια χώρα. Αρκεί να μη συνιστά μόνιμη εκροή της «κρέμας» του εργατικού της δυναμικού.

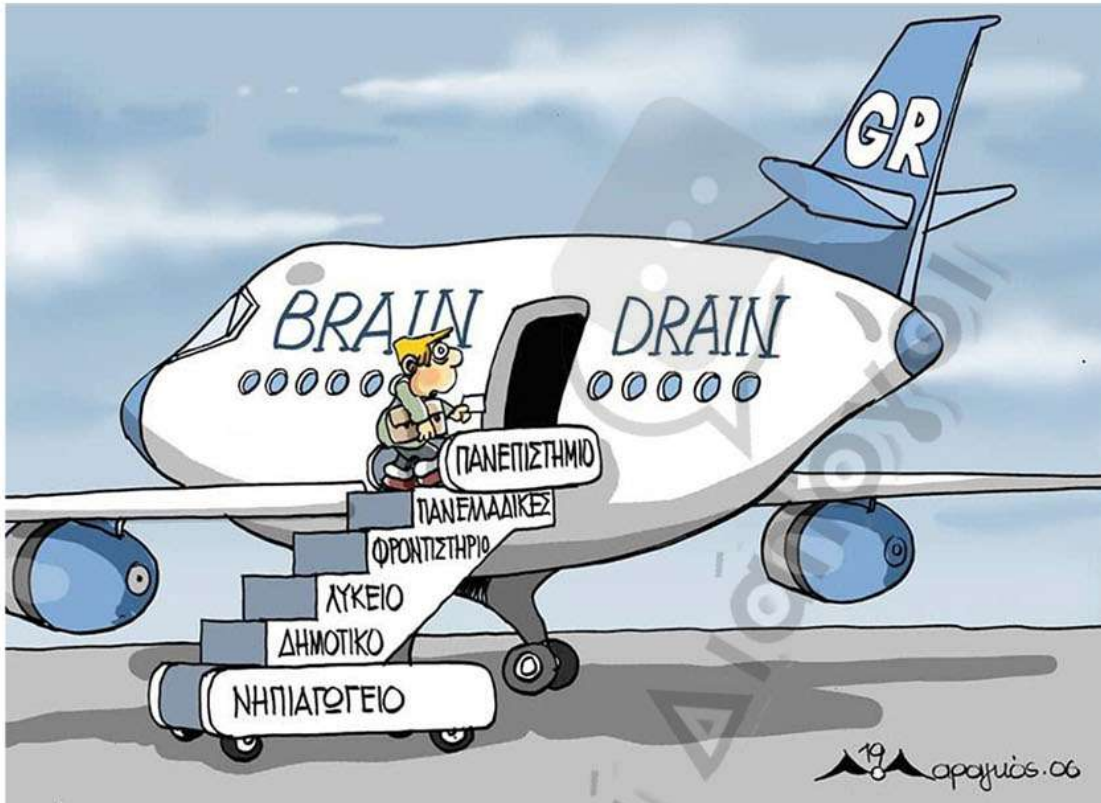
Δεν είναι τυχαίο ότι οι πρώτοι που έσπευσαν να αξιοποιήσουν αυτή την ελευθερία ήταν οι εγκλωβισμένοι σε δεκαετίες στέρσης λαοί της Ανατολικής Ευρώπης. Οι νέοι έφυγαν μαζικά. Η απώλεια παραγωγικού κεφαλαίου δεν ήταν η μόνη ζημιά. Η μετανάστευση της γενιάς των ανοιχτών συνόρων άφησε πίσω τους νοσταλγούς των παρωχημένων εθνικισμών.

Η ανάκτηση δεν είναι φενάκη. Ύστερα από μεγάλη διαρροή εργαζομένων στην κορύφωση της ανεργίας, η Ισπανία ζει τώρα μια θεαματική αύξηση πληθυσμού. Επαναπατρίζεται η γενιά της κρίσης, αλλά και νέοι ισπανόφωνοι μετανάστες από τη Λατινική Αμερική. Μεταξύ άλλων με πλατφόρμες, στο Διαδίκτυο, που συνδέουν εκπατισμένους Ισπανούς με ισπανικές επιχειρήσεις. Και στοχευμένη προσέλκυση ερευνητών από τα ακαδημαϊκά ιδρύματα. Κύριος μοχλός, βέβαια, οι ισχυροί ρυθμοί ανάπτυξης της ισπανικής οικονομίας. *Nothing succeeds like success.*

Η εσωτερική μετανάστευση στην Ευρώπη είναι μία ακόμη περίπτωση άσκησης ατομικής ελευθερίας που μπορεί να οδηγεί σε αρνητικά (για την εθνική οικονομία) αποτελέσματα. Η απάντηση δεν είναι ούτε να αρνηθούμε την πραγματικότητα (όπως ενίοτε υπαγορεύει ο φιλοευρωπαϊκός μας ζήλος) ούτε να κατηγορούμε τους Γερμανούς και Ολλανδούς ότι μας κλέβουν τους επιστήμονες (όπως πράττουν διάφοροι κήρυκες του εθνικού αναχωρητισμού). Ούτε βέβαια και να περιστείλουμε το πολύτιμο κεκτημένο της ελεύθερης εγκατάστασης στην Ευρώπη. Η απάντηση είναι να αυξήσουμε τις εθνικές δυνατότητες, να δουλέψουμε για να καταστήσουμε την Ελλάδα συνολικά ελκυστικότερη για τα παιδιά της, αλλά και για δημιουργικούς ανθρώπους από άλλες, φτωχότερες χώρες. Και σε επίπεδο Ε.Ε. να συμβάλουμε, μαζί με άλλα κράτη, στην επεξεργασία νέων πολιτικών συνοχής, που θα ενισχύουν τον παραγωγικό δυναμισμό και τη δημογραφική προοπτική της περιφέρειας.

ΥΓ.: Η φοιτήτριά μου κλείνει σύντομα δεκαετία επιτυχούς καριέρας στις Βρυξέλλες.

Γιώργος Παγουλάτος, καθηγητής Ευρωπαϊκής Πολιτικής και Οικονομίας στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο
Αθηνών

<https://1.bp.blogspot.com/>

[4H_pFIUAcqk/XP0jYOnsuHI/AAAAAAABTPk/dYwezxnWvoH0xpjBNC8Cxb_LJQN6rBugCLcBGAs/s1600/PM_62386641_10212196950193502_6013275035572109312_n.jpg](https://1.bp.blogspot.com/4H_pFIUAcqk/XP0jYOnsuHI/AAAAAAABTPk/dYwezxnWvoH0xpjBNC8Cxb_LJQN6rBugCLcBGAs/s1600/PM_62386641_10212196950193502_6013275035572109312_n.jpg)

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Για τον όρο «μετανάστες»

Ο σημαντικός Γερμανός συγγραφέας Μπέρτολτ Μπρεχτ (1898-1956) έγραψε το ποίημα αυτό το 1937, όταν ζούσε ως αυτοεξόριστος στη Σκανδιναβία, κατατρεγμένος από τη χιτλερική εξουσία. Ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος δεν είχε ακόμη ξεσπάσει, αλλά το ναζιστικό καθεστώς είχε ήδη δώσει δείγματα του βίαιου και απάνθρωπου προσώπου του με την άγρια καταδίωξη των Εβραίων και των αντιφρονούντων Γερμανών. Πολλοί δημοκρατικοί καλλιτέχνες και διανοούμενοι διώχτηκαν ή αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα τους, για να γλιτώσουν από την ηθική και σωματική τους εξόντωση.

Λαθεμένο μού φαινόταν πάντα τ' όνομα που μας δίνουν:

«Μετανάστες».

Θα πει, κείνοι που αφήσαν την πατρίδα τους. Εμείς, ωστόσο,
δε φύγαμε γιατί το θέλαμε,
λεύτερα να διαλέξουμε μίαν άλλη γη. Ούτε
και σε μίαν άλλη χώρα μπήκαμε
να μείνουμε για πάντα εκεί, αν γινόταν.
Εμείς φύγαμε στα κρυφά. Μας κυνηγήσαν, μας προγράψανε.
Κι η χώρα που μας δέχτηκε, σπίτι δε θα 'ναι, μα εξορία.
Έτσι, απομένουμε δω πέρα, ασύχαστοι, όσο μπορούμε πιο κοντά
στα σύνορα,
προσμένοντας του γυρισμού τη μέρα, караδοκώντας το παραμικρό
σημάδι αλλαγής στην άλλην όχθη, πνίγοντας μ' ερωτήσεις
κάθε νεοφερμένο, χωρίς τίποτα να ξεχνάμε, τίποτα
ν' απαρνιόμαστε,
χωρίς να συχωράμε τίποτ' απ' όσα έγιναν, τίποτα δε συχωράμε.
Α, δε μας ξεγελάει τούτη η τριγύρω σιωπή! Ακούμε ίσαμ' εδώ
τα ουρλιαχτά που αντιλαλούν απ' τα στρατόπεδά τους. Εμείς
οι ίδιοι
μοιάζουμε των εγκλημάτων τους απόηχος, που κατάφερε
τα σύνορα να δρασκελίσει. Ο καθένας μας,
περπατώντας μες στο πλήθος με παπούτσια ξεσκισμένα,
μαρτυράει την ντροπή που τη χώρα μας μολεύει.
Όμως κανένας μας
δε θα μείνει εδώ. Η τελευταία λέξη
δεν ειπώθηκε ακόμα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α:

A.1. Να αποδώσετε περιληπτικά το νόημα των τριών τελευταίων παραγράφων του «ΚΕΙΜΕΝΟΥ 1» σε 60-80 λέξεις .

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β

B.1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, με βάση το «ΚΕΙΜΕΝΟ 1», τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος:

1.Μετανάστευση επιστημόνων πραγματοποιείται ακόμα και σε περιπτώσεις , που τα άτομα ευημερούν στη χώρα προέλευσής τους.

2. Το «brain drain» κοστίζει πολλά δισεκατομμύρια στη χώρα προέλευσης, εξαιτίας της επένδυσης του κράτους στη μόρφωση των εν λόγω επιστημόνων.

3.Η επανένταξη των μεταναστών του «brain drain» στο εργατικό δυναμικό της χώρας προέλευσης, δε μπορεί να υπερβεί τις επιβλαβείς συνέπειες , που προκάλεσε η αποχώρηση των καταρτισμένων επιστημόνων.

4.Οι λαοί της Ανατολικής Ευρώπης θεωρήθηκαν ουραγοί του φαινομένου της μετανάστευσης των επιστημόνων στο εξωτερικό.

5.Η ανάκτηση των ξενιτεμένων επιστημόνων δεν είναι απάτη και έχει ήδη ξεκινήσει έντονα στην Ισπανία, η οποία επανακάμπτει μετά την οικονομική κρίση , που μάστιζε ολόκληρη την ανθρωπότητα.

Μονάδες 10

B.2.α. Στην τέταρτη παράγραφο του «ΚΕΙΜΕΝΟΥ 1» να εντοπίσετε πώς επιτυγχάνεται ο πιθανολογικός και πώς ο δυνητικός χαρακτήρας μέσω των γλωσσικών επιλογών του συγγραφέα. Έπειτα, να δικαιολογήσετε τη χρήση των εισαγωγικών στην περίφραση «διαρροή εγκεφάλων».

Μονάδες 7

B.2.β. Να σχηματίσετε μια παράγραφο 60-80 λέξεων , με τις λέξεις που είναι υπογραμμισμένες με έντονη γραφή του «ΚΕΙΜΕΝΟΥ 1»(μπορείτε να αλλάξετε και να προσαρμόσετε την πτώση και τον αριθμό, όχι όμως να τις μετατρέψετε σε διαφορετική γραμματική μορφή).

Μονάδες 8

B.3. Να εντοπίσετε το θεματικό κέντρο , που παρουσιάζεται στο «ΚΕΙΜΕΝΟ 2». Έπειτα, να συσχετίσετε το θεματικό κέντρο της εικόνας με το θεματικό κέντρο του «ΚΕΙΜΕΝΟΥ 1». Πιστεύετε ότι έχουν κοινό θεματικό προσανατολισμό; Δικαιολογείστε την άποψή σας μέσα σε μια παράγραφο 150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Γ:

Γ.1.α. Ποια είναι η συναισθηματική κατάσταση στην οποία έχουν περιέλθει οι πρωταγωνιστές του «ΚΕΙΜΕΝΟΥ 3»; Να τεκμηριώσετε τη θέση σας , στηριζόμενοι σε τρεις κειμενικούς δείκτες ,σε μια περίοδο λόγου 80-100 λέξεων.

Μονάδες 8

Γ.1.β. Να σχολιάσετε τη νοηματική λειτουργία του τίτλου, σε 50 περίπου λέξεις.

Μονάδες 7

ΘΕΜΑ Δ:

Δ.1. Καλείστε να δημοσιεύσετε ένα άρθρο στην ηλεκτρονική εφημερίδα , που εκδίδει το σχολείο σας. Οφείλετε να καταδείξετε τους λόγους , που οδηγούν τους νέους επιστήμονες στην αναζήτηση μιας χώρας, όπου θα εκτυλίξουν τα επαγγελματικά τους προσόντα. Στη συνέχεια , θα κληθείτε να αναπτύξετε τα προβλήματα , που ανακύπτουν από τη «διαρροή εγκεφάλων» στη χώρα προέλευσης(350-400 λέξεις).

Μονάδες 30